

An aerial photograph of a city, likely Amsterdam, showing a canal with a bridge, a large church with a Gothic facade, and dense residential buildings with red-tiled roofs. The water is a deep blue, and the sky is clear.

Opkomstbevorderende maatregelen

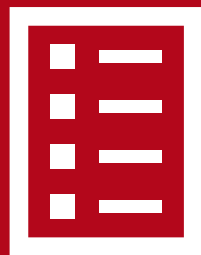
Inwoners over hun betrokkenheid bij de gemeenteraad(sverkiezingen) en mening over opkomstbevorderende maatregelen.

Januari

Inhoudsopgave

Klik op de knoppen

Conclusie

Inleiding

Bijlagen

Enquête-
resultaten

Terug naar
inhoudsopgave

Interviews

Over ons

Inleiding

Inleiding

De Rekenkamer Dordrecht doet een onderzoek naar opkomstbevorderende maatregelen bij (gemeenteraads)verkiezingen in Dordrecht. In opdracht van de Rekenkamer Dordrecht voerde het Onderzoekcentrum Drechtsteden een onderdeel van het onderzoek uit, namelijk een onderzoek onder Dordtse inwoners. In dit onderzoek bieden we inzicht in de vraag wat mogelijke belemmeringen of redenen zijn om niet te gaan stemmen en hoe zij aankijken tegen opkomstbevorderende maatregelen.

Het onderzoek bestaat uit een digitale enquête onder ons Bewonerspanel Dordrecht, aangevuld met 13 face-to-face interviews met willekeurige inwoners. De digitale enquête is door 883 panelleden ingevuld; een respons van 39%. Het bewonerspanel is niet representatief voor de totale bevolking van Dordrecht. Zo zijn bijvoorbeeld jongvolwassenen ondervertegenwoordigd en is het aannemelijk dat de panelleden wat meer (politiek) betrokken zijn dan de gemiddelde inwoner. Desondanks biedt het onderzoek een goede eerste indruk van de meningen/ervaringen die er leven onder de bevolking.

In deze rapportage kunt u allereerst de uitkomsten van de enquête lezen. Daarna volgen de uitkomsten van de interviews.

Conclusie

Conclusie

Belemmeringen en redenen om niet te gaan stemmen of daarover te twijfelen

De belangrijkste belemmeringen en/of redenen om niet te gaan stemmen of hierover nog te twijfelen zijn:

- gebrek aan kennis en/of interesse in politiek
Tot de meest genoemde belemmeringen horen een gebrek aan kennis over de (Dordtse) politiek en het niet weten op welke partij te moeten stemmen. Daarnaast speelt een gebrek aan interesse in de (Dordtse) politiek.
- gebrek aan vertrouwen in de politiek
Tot de meest genoemde belemmeringen horen de overtuiging dat stemmen geen zin heeft, omdat de politiek hun beloften toch niet nakomt en een meer algemeen gebrek aan vertrouwen in de (Dordtse) politiek.

Praktische belemmeringen om te gaan stemmen, spelen volgens de panelleden duidelijk een minder belangrijke rol. Eén op de tien (13%) panelleden denkt dat veel mensen het te veel moeite/tijd vinden kosten om te gaan stemmen. Andere praktische belemmeringen spelen vrijwel geen rol.

Welke maatregelen motiveren inwoners om (wél) te gaan stemmen?

We hebben 16 verschillende maatregelen voorgelegd aan ons bewonerspanel, met de vraag in hoeverre deze maatregelen hen zouden motiveren om (wél) te gaan stemmen. Sommige van deze maatregelen heeft de gemeente in het verleden al ingezet, andere nog niet en deze zijn ook niet allemaal direct praktisch uitvoerbaar maar geven wel een idee van wat er kan bijdragen aan opkomstverhoging.

De panelleden vinden de volgende twee maatregelen het meest motiverend:

- een goed hulpmiddel om de stemkeuze te bepalen (bijvoorbeeld een digitale lokale stemwijzer)
- digitaal stemmen vanuit huis mogelijk maken

Daarnaast zijn de panelleden ook redelijk enthousiast over het uitbrengen van een verkiezingskrant met de belangrijkste standpunten van de politieke partijen en over het vooraf door inwoners laten meedenken over welke onderwerpen het in de verkiezingen zou moeten gaan (en waarover de politieke partijen hun standpunten duidelijk moeten maken).

Uit de open enquêtevraag naar (andere) suggesties en uit de interviews komt naar voren dat inwoners het vooral zinvol vinden om informatie te krijgen. Enerzijds informatie over het belang van stemmen en anderzijds informatie om een onderbouwde stemkeuze te kunnen maken (vb. overzichtelijk beeld van de partijprogramma's). De informatie dient in eenvoudige taal, via verschillende kanalen te worden verstrekt.

Enquête Bewonerspanel

Redenen van niet-stemmers/twijfelaars

Redenen om niet naar de stembus te gaan

Als er binnenkort verkiezingen voor de gemeenteraad zouden zijn, dan zou 83% van de panelleden zeker gaan stemmen. Daarnaast zegt 11% misschien te gaan stemmen en 5% waarschijnlijk/zeker niet.

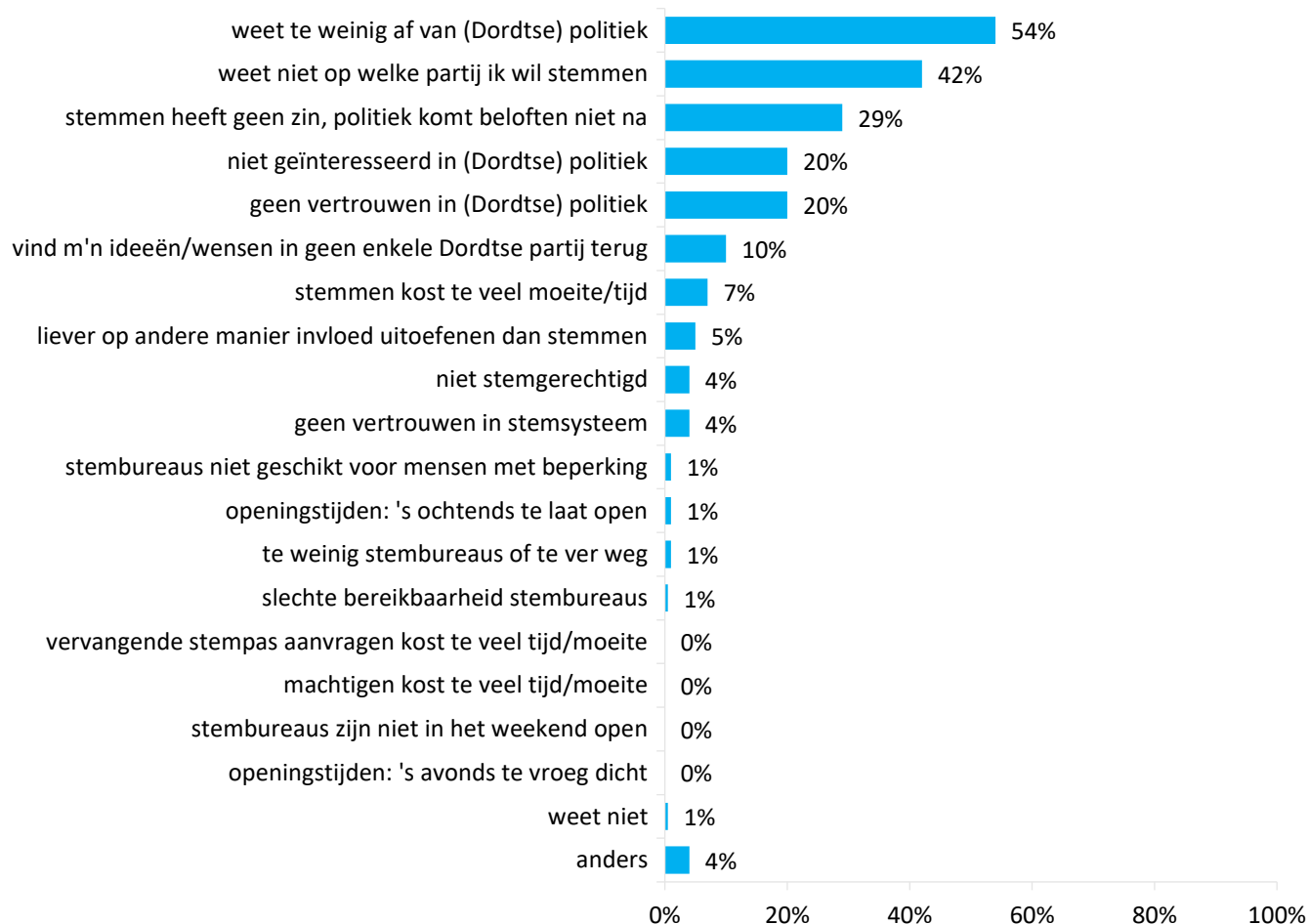
Om erachter te komen welke maatregelen effectief zijn als opkomstbevorderend, is het goed om te weten wat de reden is om niet te gaan stemmen of hier nog over te twijfelen.

Gebrek aan kennis en/of interesse in politiek blijkt een belangrijk reden om niet (zeker) te gaan stemmen. Zo noemt de helft (54%) van de niet (zeker) stemmers als reden dat zij te weinig weten van de (Dordtse) politiek, noemt 42% als reden niet te weten op welke partij te willen stemmen en noemt 20% niet geïnteresseerd te zijn in (Dordtse) politiek.

Ook gebrek aan vertrouwen in de politiek is een belangrijke reden om niet (zeker) te gaan stemmen. Zo geven drie op de tien (29%) van de niet (zeker) stemmers als reden dat stemmen geen zin heeft omdat de politiek volgens hen hun beloften toch niet nakomt, geeft 20% als reden geen vertrouwen in de (Dordtse) politiek te hebben en 10% dat zij hun ideeën/wensen in geen enkele politieke partij terug zien.

Praktische belemmeringen om te gaan stemmen, spelen duidelijk een minder belangrijke rol. Slechts 7% van de niet (zeker) stemmers geeft als reden dat stemmen te veel tijd/moeite kost. Andere praktische redenen spelen elk bij maximaal 1% van hen een rol.

Redenen voor niet stemmen of nog te twijfelen om te gaan stemmen (n= 110)

Toelichting: Op deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk; de percentages in de grafiek tellen daarom op tot meer dan 100%. Gepercenteerd op degenen die niet zeker weten of ze zouden gaan stemmen als er binnenkort gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn (n=110).

Belemmeringen

Belemmeringen om te gaan stemmen in het algemeen

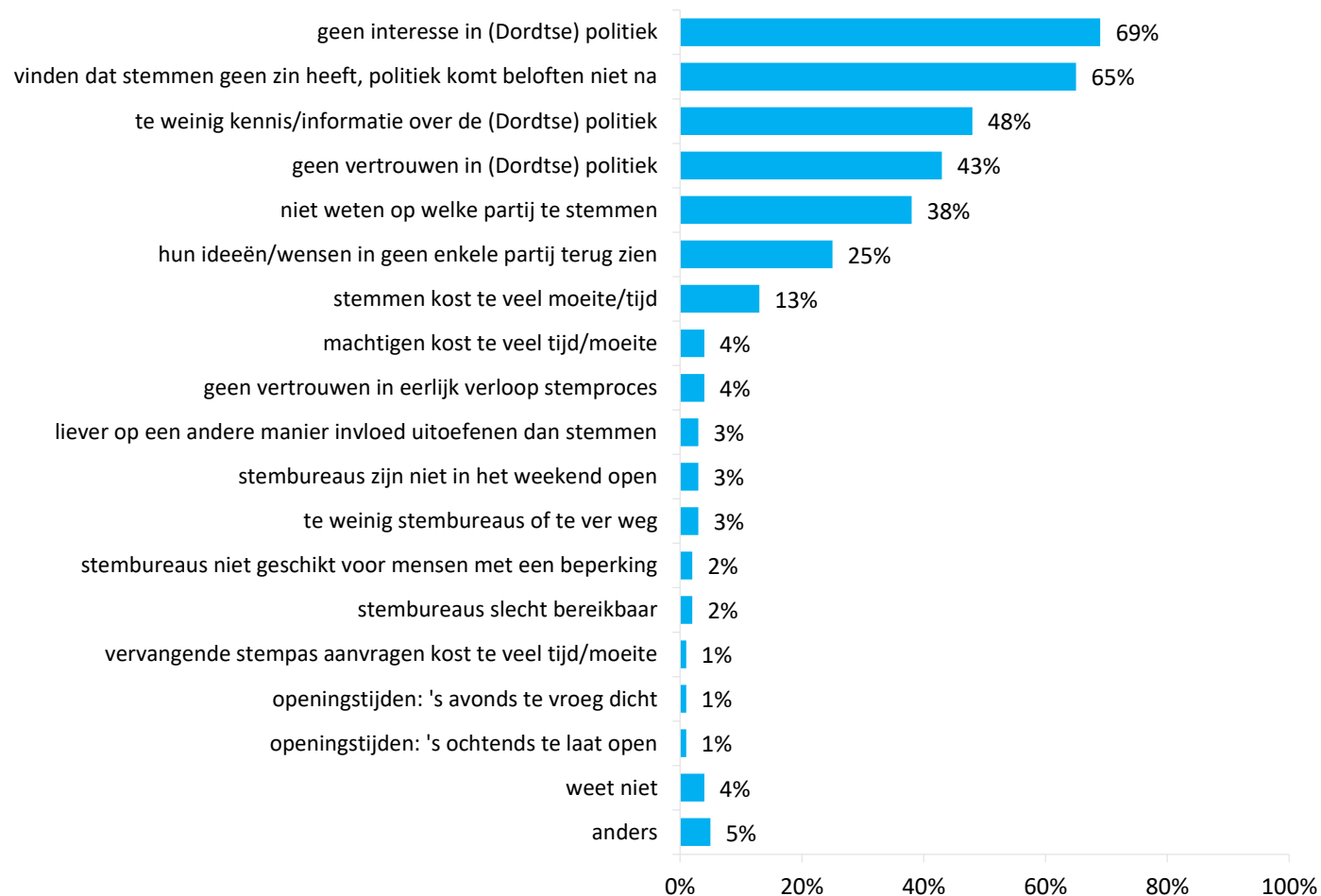
Op de vorige pagina beschreven we de redenen van mensen die zeggen niet te gaan stemmen of om hieraan te twijfelen. Daarnaast vroegen aan ál onze panelleden wat volgens hen de grootste belemmeringen zijn voor mensen (in het algemeen) om te gaan stemmen.

Net als op de vorige pagina, scoren ook hier dezelfde twee typen belemmeringen het hoogst: gebrek aan kennis en/of interesse in (Dordtse) politiek en gebrek aan vertrouwen in de (Dordtse) politiek worden gezien als grootste belemmeringen.

(Bijna) zeven op de tien panelleden denkt dat gebrek aan interesse in (Dordtse) politiek (69%) voor mensen een belemmering is om te gaan stemmen en/of dat mensen vinden dat stemmen geen zin heeft omdat die vinden dat de politiek hun beloften toch niet nakomt (65%).

Praktische belemmeringen spelen volgens de panelleden een minder grote rol bij mensen, al denkt toch nog 13% dat mensen stemmen te veel moeite/tijd vinden kosten. Andere praktische belemmeringen spelen elk volgens minder dan 5% een rol.

Wat zijn volgens u de belangrijkste belemmeringen voor mensen om te gaan stemmen?

Welke maatregelen motiveren om (wel) te gaan stemmen?

We hebben 16 verschillende maatregelen voorgelegd aan ons bewonerspanel met daarbij de vraag in hoeverre deze maatregelen hen zouden motiveren om (wel) te gaan stemmen. Sommige van deze maatregelen werden in het verleden al ingezet, andere (aangegeven met een * in de grafiek hiernaast) zijn mogelijk niet meteen praktisch uitvoerbaar, maar geven wel een idee van wat zou kunnen helpen om de opkomst te verhogen.

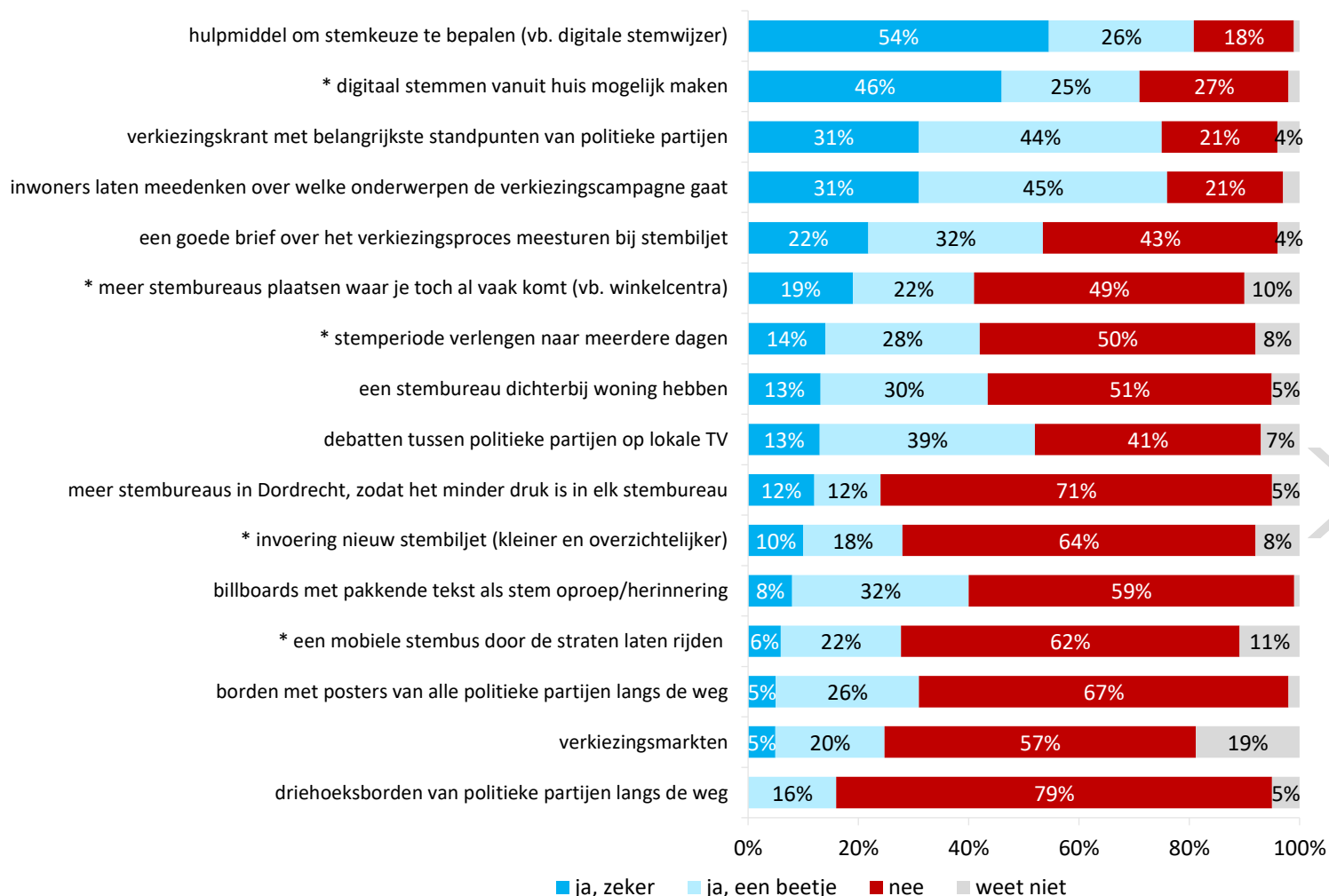
In de grafiek hiernaast staan de uitkomsten weergegeven voor de panelleden die niet gaan stemmen of daar nog over twifelen (n= 110). Twee maatregelen motiveren het meest, namelijk 'een hulpmiddel om de stemkeuze te bepalen (vb. een digitale stemwijzer) en de mogelijkheid om digitaal te stemmen. Van beide opties zegt de helft van de panelleden die niet stemmen of twifelen dat zij daar *zeker* gemotiveerd door worden en een kwart dat ze daar *een beetje* door gemotiveerd worden.

Daarnaast zijn deze panelleden ook vrij enthousiast over een verkiezingskrant met de belangrijkste standpunten van de politieke partijen en over inwoners vooraf laten meedenken over welke onderwerpen het in de verkiezingen moet gaan (en waarover de politieke partijen hun standpunten duidelijk moeten maken). Voor beide maatregelen geldt dat drie op de tien van deze panelleden er *zeker* door gemotiveerd wordt en ruim vier op de tien *een beetje*.

In de [bijlage](#) staat een vergelijking van deze percentages met die van de groep die *wél* gaat stemmen. De groep niet (zeker) stemmers blijkt minder gemotiveerd te worden door een verkiezingskrant, billboards met een pakkende oproep/herinnering om te gaan stemmen en borden met posters van alle politieke partijen, dan de groep die wel zeker gaat stemmen. In iets mindere mate geldt dit ook voor een hulpmiddel om de stemkeuze te bepalen, invoering van een nieuw stembiljet en een stembureau dicht bij de woning.

Opkomstbevorderende maatregelen

Motiveren deze maatregelen om (wél) te gaan stemmen?

Toelichting: Gepercenteerd op degenen die niet gaan stemmen of daarover twifelen (n= 110). De maatregelen waar een * voor staat zijn meer innovatief van aard en (nog) niet allemaal praktisch uitvoerbaar.

Overige suggesties

Suggesties ter bevordering opkomst

In een open vraag vroegen we of onze panelleden suggesties hadden voor de gemeente over hoe de opkomst verhoogd kan worden. Hier werden uiteenlopende suggesties gedaan, waarvan de meest genoemde zijn samengevat in de tabel hiernaast. Het meest genoemd wordt het informeren van inwoners zodat inwoners het gevoel hebben dat zij een goede/gefundeerde keuze kunnen maken voor een partij. Deze panelleden vinden het belangrijk dat de standpunten van de verschillende politieke partijen (op verschillende manieren) duidelijk gemaakt worden.

Overige suggesties om de opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen te verhogen

suggestie	aantal keer genoemd
Informatie geven zodat inwoners een onderbouwde stemkeuze kunnen maken (vb. duidelijke partijprogramma's, (lokale) kieswijzer, op verschillende plekken verkiezingsmarkten, debatten e.d.)	71
Versnippering tegengaan/kiesdrempel instellen	38
Beloftes nakomen/doelen halen	33
Gemeente(bestuur) moet beter luisteren naar inwoners i.p.v. zelf bepalen/beslissingen doorduwen.	29
Meer contact met inwoners/'de wijken in gaan' om informatie op te halen en te brengen/dichter bij de mensen komen (meer betrokkenheid)	29
Inwoners informeren over het democratisch systeem (o.a. dat je via stemmen invloed hebt)	21
Bekend maken welke doelen/beloftes gehaald zijn en welke niet (en waarom niet)	21
Politieke partijen ook buiten verkiezingstijd communiceren over waar ze voor staan.	19
Geen valse beloftes doen tijdens verkiezingstijd	16
Informatie bieden in begrijpelijke/eenvoudige taal	10
'beloon' inwoners die stemmen met een kleine attentie	10

Toelichting: Dit zijn antwoorden op een open vraag. In de tabel zijn de antwoorden opgenomen die door minstens 10 panelleden zijn genoemd.

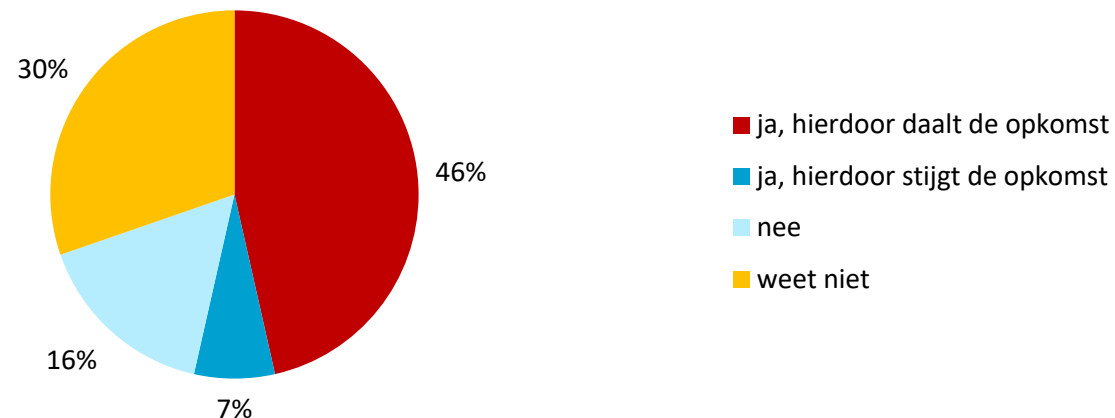
Effect van versplintering

Heeft versplintering (meer kleine partijen) invloed op opkomstpercentage verkiezingen?

Invloed versplintering op opkomst?

De laatste jaren zien we een toename van kleine partijen in de gemeenteraad. Dit is een landelijke ontwikkeling die ook in Dordrecht speelt. We vroegen ons bewonerspanel of deze ontwikkeling invloed heeft op de opkomst bij verkiezingen.

De helft van de panelleden (46%) verwacht dat versplintering zal leiden tot een daling van de opkomst. Slechts 7% verwacht dat de opkomst hierdoor zal stijgen. Eén op de zes (16%) denkt niet dat versplintering effect op de verkiezingsuitkomst heeft en ook een aanzienlijk deel (30%) weet het niet.

Vertrouwen en betrokkenheid

Vertrouwen in en betrokkenheid bij gemeentebestuur

Uit landelijk onderzoek¹ blijkt dat vertrouwen in het bestuur een belangrijke factor is voor het wel/niet gaan stemmen. Vandaar dat we ook in ons onderzoek de mate van vertrouwen in en betrokkenheid bij de Dordtse politiek gemeten hebben. Daaruit blijkt inderdaad dat panelleden die weinig/geen vertrouwen vaker aangeven niet te gaan stemmen (7%) of hier nog over te twijfelen (21%), dan panelleden met veel vertrouwen (1% gaat niet stemmen, 9% twijfelt) en ook iets vaker dan panelleden met een matig vertrouwen (2% gaat niet stemmen, 14% twijfelt nog).

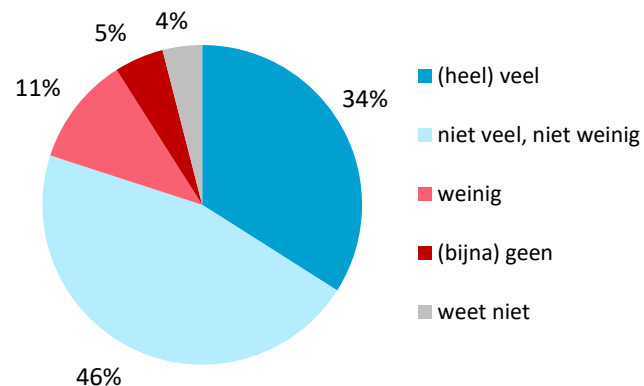
Een derde van de panelleden zegt (heel) veel vertrouwen te hebben in de manier waarop Dordrecht wordt bestuurd. De helft heeft hier niet veel/niet weinig vertrouwen in en één op de zes heeft er weinig (11%) of (bijna) geen (5%) vertrouwen in.

Het vertrouwen is volgens de panelleden in de afgelopen twee jaar vooral gelijk gebleven (66%); bij een kwart is het vertrouwen echter gedaald.

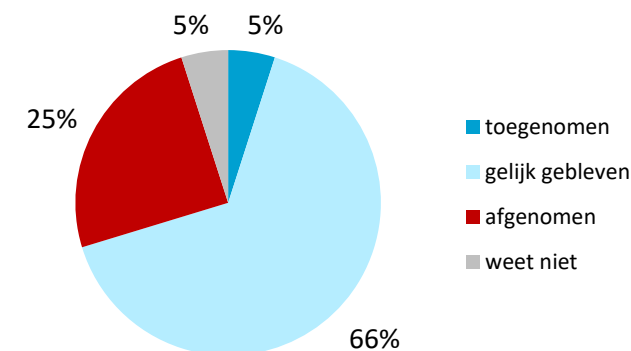
Volgens vrijwel alle panelleden neemt de gemeenteraad beslissingen die gevolgen hebben voor henzelf of hun leefomgeving (91%). Echter, de helft vindt dat de gemeenteraad ver van hen af staat (54%). Een derde (35%) heeft geen idee waar de gemeenteraad zich mee bezig houdt en ook één derde voelt zich niet betrokken bij de Dordtse politiek.

¹ o.a. in: *De lokale niet-stemmer (2022)*.

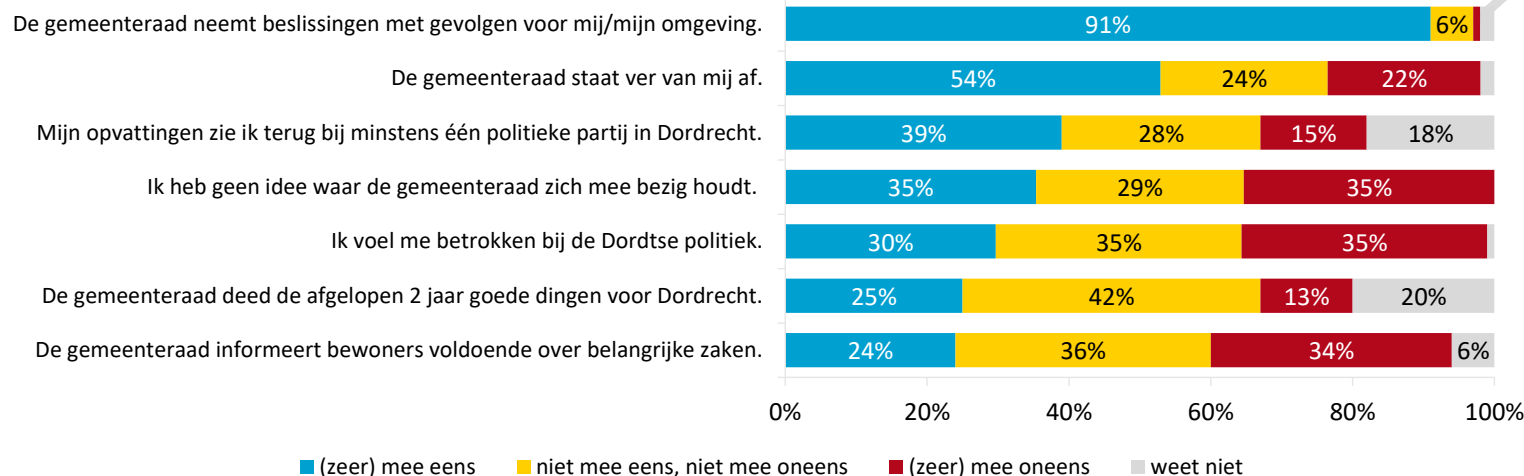
Vertrouwen in de manier waarop Dordrecht wordt bestuurd

Vertrouwen toe- of afgenomen in afgelopen twee jaar

Betrokkenheid bij Dordtse politiek

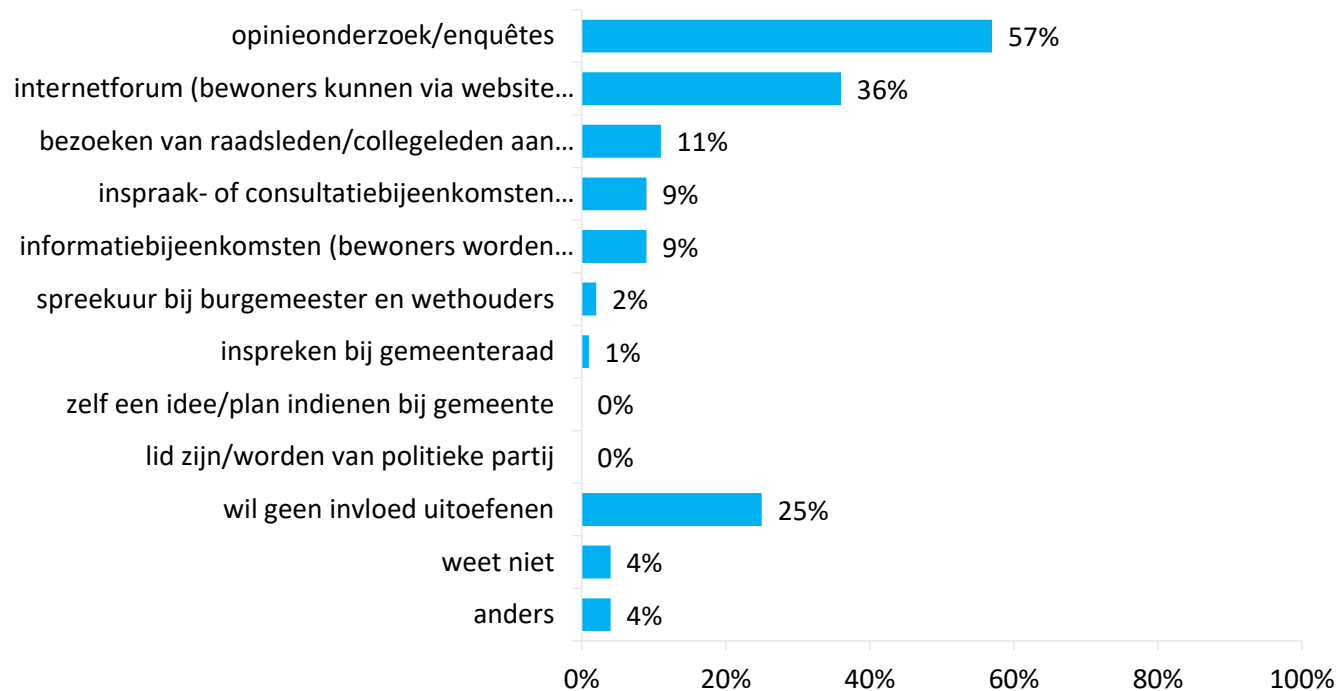
Behoefte aan andere manier van invloed?

Op een andere manier invloed uitoefenen?

In dit onderzoek wilden we ook achterhalen of mensen die (waarschijnlijk) niet gaan stemmen misschien wel op een andere manier invloed (willen) uitoefenen op beslissingen, plannen en maatregelen van de gemeente. De groep respondenten die (waarschijnlijk) niet gaat stemmen is in dit onderzoek beperkt van omvang (n= 39) waardoor de uitkomsten op dit punt slechts indicatief van aard zijn.

Een kwart van deze 39 panelleden zegt er geen behoefte aan te hebben om invloed uit te oefenen op gemeentebestuur. Degenen die dat wél willen, doen dit het liefst via opinieonderzoek/enquêtes (57%) en/of door op internetforums te reageren (36%). Kanttekening hierbij is dat de panelleden zich vrijwillig hebben aangemeld bij ons bewonerspanel en dat we van het bewonerspanel sowieso een voorkeur voor deze beide participatievormen mogen verwachten.

Gaat (waarschijnlijk) niet stemmen; maar dan wel op andere manier invloed uitoefenen? dan via stemmen? (n=39)

Toelichting: gepercentageerd op degenen die (waarschijnlijk) niet zouden gaan stemmen als er binnenkort verkiezingen voor de gemeenteraad zouden zijn (n=39)

Interviews

interviews

Aanvullend op de enquête onder het Bewonerspanel, hebben we met 13 personen (korte) interviews gehouden. We spraken hiervoor 12 willekeurig personen aan in een wijkcentrum of bibliotheek in Dordrecht en één persoon die zich in de enquête had aangemeld voor deelname aan een interview. Twee van deze personen werkten als professional in de wijk en gaven vanuit die rol aan wat zij zien bij de inwoners in hun wijk. Het merendeel van de respondenten gaat over het algemeen wél stemmen voor gemeenteraadsverkiezingen, vier respondenten doen dit niet (altijd).

Het beeld dat uit de interviews naar voren komt, komt grotendeels overeen met de enquêteresultaten en levert daarnaast enkele nieuwe inzichten op.

Redenen om niet te stemmen

Als redenen waarom mensen niet gaan stemmen voor de gemeenteraad wordt vooral gebrek aan betrokkenheid en gebrek aan vertrouwen genoemd.

“Een stem moet je verdienen.”

“Mensen hebben niet het gevoel dat Dordrecht van hen is.

De gemeente bepaalt wat er gebeurt en de inwoners hebben er maar mee te dealen.”

Redenen die door een enkeling werden aangedragen, zijn o.a.: gebrek aan informatie/niet weten op wie te stemmen, geen tijd om te stemmen, de Nederlandse taal niet goed genoeg machtig zijn/analfabetisme, niet stemmen vanuit geloofsovertuiging, mensen die hun stembiljet al hebben weggegooid omdat het al lang voor de verkiezingen is bezorgd, een te lang stemformulier en dat sommige stembureaus mogelijk lastig toegankelijk zijn voor mensen met een rollator, scootmobiel e.d.

Wat motiveert om (wél) te gaan stemmen?

De respondenten noemen verscheidene tips om de opkomst te verhogen. De meeste tips liggen op het vlak van het informeren/kennis bieden aan inwoners. Zo zeggen drie respondenten dat het belangrijk is om uit te leggen waarom het belangrijk is om te stemmen. Maak (met voorbeelden) duidelijk dat het gaat om zaken die van invloed zijn op inwoners zelf en op het welzijn van de wijk waarin zij wonen.

“Laat je horen, anders gaat je stem verloren”

Ook denken meerdere respondenten dat het helpt om (in duidelijke taal: kort en bondig en via verschillende kanalen) informatie te bieden over de verkiezingsprogramma's, zodat inwoners beter weten op wie ze moeten stemmen. Een respondent noemt het belang om hierbij ook rekening te houden met analfabetisme, inwoners die de Nederlandse taal niet goed machtig zijn, die niet digitaal-vaardig zijn, die weinig ervaring hebben met democratie en/of angst hebben voor autoriteiten.

Interviews - vervolg

Wat motiveert om (wél) te gaan stemmen? - vervolg

Andere tips liggen op het vlak van het vergroten van vertrouwen in/betrokkenheid bij de Dordtse politiek. Dit moet dan niet alleen in verkiezingstijd gebeuren, maar juist ook daarbuiten. Een respondent geeft aan dat meer inwoners gaan stemmen als zij meer vertrouwen hebben in de politiek en zien dat beloftes worden nagekomen. Twee respondenten geven aan dat de politici naar de mensen toe moeten en zich laten zien op straat en in bijvoorbeeld wijkcentra.

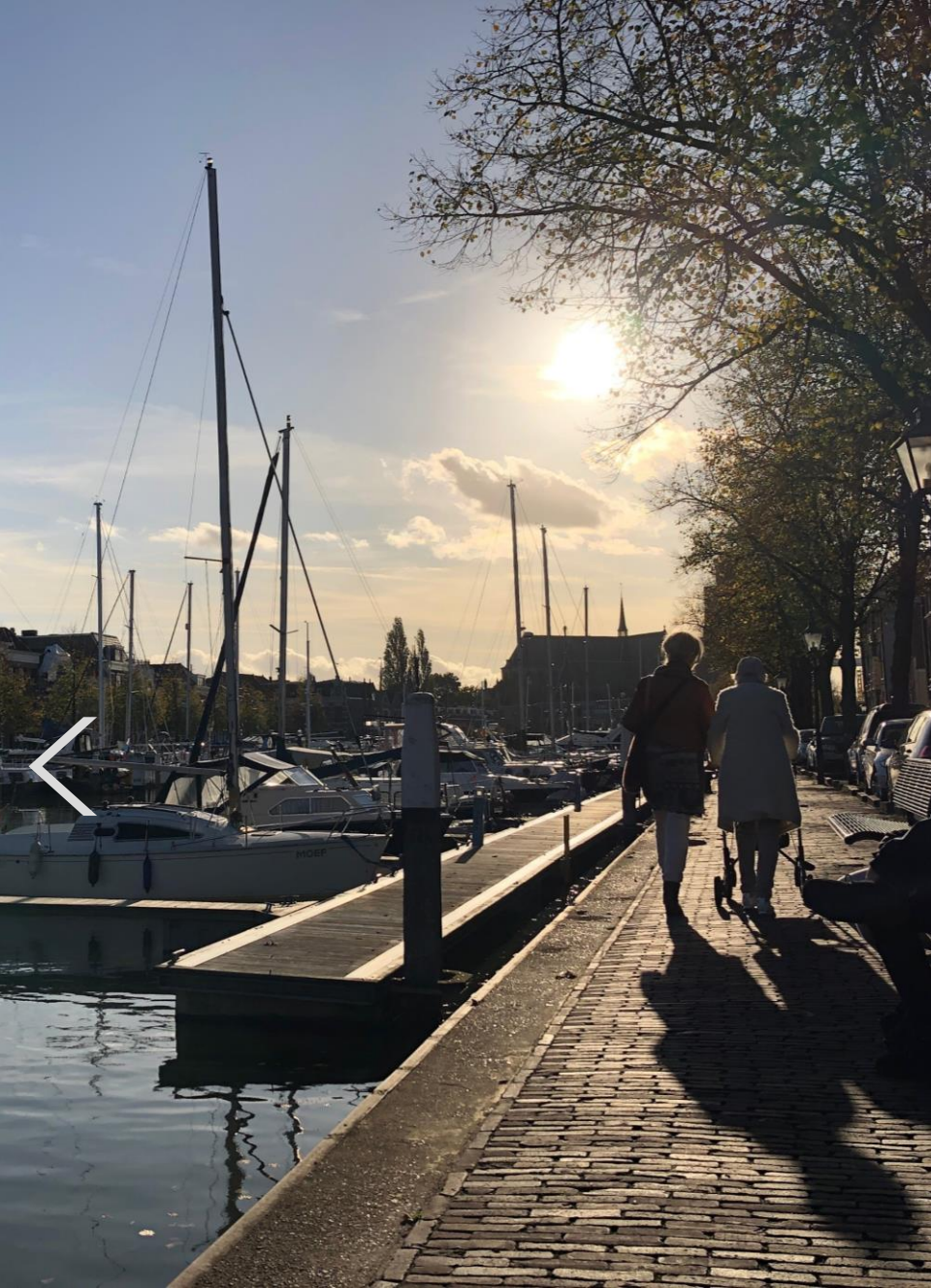
“Neem mensen serieus.”

“Kom beloftes na.”

Tot slot wordt door een enkeling nog een praktische tip genoemd om de opkomst te verhogen. Een respondent denkt bijvoorbeeld dat meer mensen gaan stemmen als de stemdag in het weekend valt.

Versplintering

De laatste jaren neemt het aantal kleine partijen in de gemeenteraad toe. We vroegen de respondenten wat ze daar van vinden en of het volgens hen effect heeft op de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen. De meeste respondenten vinden de versplintering geen goede zaak, maar weten niet of verwachten niet dat het effect heeft op de opkomst. Slechts één respondent verwacht een negatief effect op de opkomst, met name doordat het politieke veld minder overzichtelijk wordt en het voor inwoners dus moeilijker wordt om een beeld te vormen om hun stemkeuze op te baseren/te bepalen.

Bijlagen

Onderzoekverantwoording

Methode, steekproef en respons

Het onderzoek werd uitgevoerd door middel van een online vragenlijst onder ons Bewonerspanel Dordrecht en aangevuld met 12 (korte) face-to-face interviews met willekeurig inwoners in een wijkcentrum en in een bibliotheek in de wijken Wielwijk en Crabbehof en één interview met een bewonerspanellid die reageerde op onze oproep om na het invullen van de enquête mee te werken aan een interview.

Het Bewonerspanel Dordrecht is een panel van inwoners van Dordrecht van 18 jaar en ouder die zichzelf voor het Bewonerspanel hebben aangemeld en met enige regelmaat digitale enquêtes van ons invullen. Het bewonerspanel is niet representatief voor de totale bevolking van Dordrecht. Zo zijn bijvoorbeeld jongvolwassenen ondervertegenwoordigd en is het aannemelijk dat de panelleden wat meer (politiek) betrokken zijn dan de gemiddelde inwoner. Desondanks biedt het onderzoek een goede eerste indruk van de meningen/ervaringen die er leven onder de bevolking.

Alle 2.290 bewonerspanelliden zijn per e-mail uitgenodigd om aan het onderzoek deel te nemen. Na een week is een herinneringsmail gestuurd naar degenen die de vragenlijst nog niet hadden ingevuld. Uiteindelijk is de vragenlijst ingevuld door 883 respondenten, dit is een respons van 39%. De resultaten zijn 'gewogen' naar leeftijd en stadsdeel.

Veldwerkperiode

De enquête kon ingevuld worden van half november tot eind december 2024. De interviews vonden begin januari 2025 plaats.

Betrouwbaarheidsmarges

In steekproefonderzoek hebben we te maken met betrouwbaarheidsmarges. Een betrouwbaarheidsmarge rond een onderzoeksuitkomst is kleiner naarmate het aantal respondenten in het onderzoek groter is. Daarnaast is de betrouwbaarheidsmarge afhankelijk van het gemeten percentage. Er hebben in totaal bijna 900 respondenten aan het onderzoek deelgenomen. Wanneer 50% van hen een bepaalde mening heeft, dan bedraagt de marge $\pm 3\%$ en kunnen we met 95% zekerheid zeggen dat dit percentage in werkelijkheid (onder de totale doelgroep) zal liggen tussen de 47% en 53%. Wanneer 10% een bepaalde mening heeft, bedraagt de marge $\pm 2\%$ kunnen we met een betrouwbaarheid van 95% stellen dat het percentage in werkelijkheid zal liggen tussen 8% en 12%. Zo'n 100 respondenten behoren tot de groep die niet zou gaan stemmen of hierover twijfelt. Deze omvang (n=100) brengt een grotere betrouwbaarheidsmarges met zich mee (zie tabel).

Bij een respons van...	is 10% eigenlijk:	is 50% eigenlijk:	is 90% eigenlijk:
900	10% \pm 2%	50% \pm 3%	90% \pm 2%
100	10% \pm 4%	50% \pm 6%	90% \pm 4%

Zouden de opkomstbevorderende maatregelen stimuleren om (wél) te gaan stemmen? (in %)

Mogelijke opkomstbevorderende maatregelen	Panellleden die niet gaan stemmen of twijfelen (n= 110)				Panellleden die zeker gaan stemmen (n= 773)				Totaal			
	ja, zeker	een beetje	nee	weet niet	ja, zeker	een beetje	nee	weet niet	ja, zeker	een beetje	nee	weet niet
Hulpmiddel om stemkeuze te bepalen (vb. digitale stemwijzer)	54	26	18	1	64	25	8	3	62	25	9	3
Verkiezingskrant met belangrijkste standpunten van politieke partijen	31	44	21	4	50	36	11	3	46	37	13	4
* Digitaal stemmen vanuit huis mogelijk maken	46	25	27	2	42	25	29	4	43	25	28	4
Inwoners vooraf laten meedenken over welke onderwerpen het in de verkiezingen moet gaan (waarover politieke partijen hun standpunten moeten geven)	31	45	21	3	40	35	19	6	39	36	19	6
Een goede begeleidende brief over het verkiezingsproces meesturen met stempas	22	32	43	4	28	28	38	7	27	28	39	7
* Meer stembureaus plaatsen waar je toch al vaak komt (vb. winkelcentrum)	19	22	49	10	26	29	40	5	25	28	41	6
Een stembureau dichterbij de eigen woning hebben.	13	30	51	5	26	24	44	6	24	25	45	6
Debatten tussen politieke partijen op lokale TV	13	39	41	7	21	34	37	8	20	35	38	8
Invoering nieuw stembiljet (kleiner en overzichtelijker)	10	18	64	8	21	24	51	4	19	23	54	5
Billboards met een pakkende tekst als oproep/herinnering om te gaan stemmen	8	32	59	1	19	39	37	6	17	38	40	5
Borden met posters van alle politieke partijen langs de weg	5	26	67	2	19	36	42	4	17	34	46	3
* Stemperiode verlengen naar meerdere dagen	14	28	50	8	15	24	56	5	15	25	55	5
Verkiezingsmarkten	5	20	57	19	14	32	43	11	12	30	46	13
* Een mobiele stembus door de straten laten rijden	6	22	62	11	11	23	61	5	10	23	62	6
Meer stembureaus in Dordrecht plaatsen, zodat het minder druk is in elk stembureau	12	12	71	5	10	24	57	9	10	22	59	9
Driehoeksborden van politieke partijen langs de weg	0	16	79	5	4	25	63	9	3	24	65	8

Toelichting: Waar er een significant verschil is tussen degenen die zeker gaan stemmen en de rest, zijn de percentages dikgedrukt **hoger** of **lager** dan de andere groep.

Over ons

Over het OCD

Partner voor bestuur en beleid! Dat wil het OCD zijn voor haar opdrachtgevers in de Drechtsteden en daarbuiten. Wij bieden ondersteuning op maat met onderzoek, advies en informatie. Zodat beleid optimaal ontwikkeld, uitgevoerd en waar nodig bijgesteld kan worden. Meer weten? Bezoek onze website!

Contact

Wilt u tips of informatie doorgeven of heeft u misschien een vraag over dit product? Neem dan gerust contact op ons door te bellen naar [078 770 3905](tel:0787703905) of te mailen naar ocd@drechtsteden.nl.

Klik hier!
Ga naar
onze website

Colofon

Opkomstbevorderende maatregelen

Onderzoekcentrum Drechtsteden
januari 2025

drs. I.A.C. Soffers
drs. J.M.A. Schalk

Noordendijk 248
3311 RR Dordrecht

Postbus 619
3300 AP Dordrecht

Telefoon
078 770 3905

Website
onderzoekcentrumdrechtsteden.nl